ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
GIOVANNI PITRUZZELLA
της 27ης Απριλίου 2023 [1]

**Υπόθεση C-655/21**

**Ποινική δίκη**
**κατά**
**G. ST. T.,**
**παρισταμένης της:**
**Rayonna prokuratura Burgas, TO Nesebar**

[αίτηση του Rayonen sad – Nesebar
(περιφερειακού δικαστηρίου Nesebar, Βουλγαρία)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Σεβασμός των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας – Συμφωνία TRIPs – Ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση απομίμησης/παραποίησης εμπορικού σήματος – Δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη – Αρχές της νομιμότητας και της αναλογικότητας αξιόποινων πράξεων και ποινών»

1. Στην υπόθεση που αποτελεί αντικείμενο των παρουσών προτάσεων, το Rayonen sad – Nesebar (περιφερειακό δικαστήριο Nesebar, Βουλγαρία) υποβάλλει στο Δικαστήριο τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα εκ των οποίων τα δύο πρώτα αφορούν την ερμηνεία της οδηγίας 2004/48/ΕΚ [2] και τα λοιπά δύο την ερμηνεία του άρθρου 49 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης). Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά της G. ST. T., η οποία κατηγορείται για διάφορες αξιόποινες πράξεις απομίμησης/παραποίησης σημάτων.

## I. Το νομικό πλαίσιο

### *A. Το δίκαιο της Ένωσης*

2. Όσον αφορά το πρωτογενές δίκαιο, στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως γίνεται μνεία του άρθρου 49 του Χάρτη, υπό τις δύο εκφάνσεις της νομιμότητας και της αναλογικότητας των αξιόποινων πράξεων και των ποινών, κατά τα προβλεπόμενα στην πρώτη και την τρίτη παράγραφο, αντιστοίχως, του συγκεκριμένου άρθρου. Όσον αφορά την οδηγία 2004/48, το αιτούν δικαστήριο μνημονεύει τις αιτιολογικές σκέψεις 26 και 28, καθώς και το άρθρο 13, σχετικά

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

[2] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (ΕΕ 2004, L 157, σ. 45).

με την αποζημίωση για την προσβολή δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Χάριν οικονομίας, αρκούμαι στο να παραπέμψω στις ως άνω διατάξεις, στο περιεχόμενο των οποίων θα επανέλθω, όπου αυτό είναι αναγκαίο, στη συνέχεια των παρουσών προτάσεων.

### *Β. Το βουλγαρικό δίκαιο*

3. Στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως γίνεται μνεία των άρθρων 13, 119 και 127 του Zakon za markite i geografskite oznacheniya (νόμου περί σημάτων και γεωγραφικών ενδείξεων, στο εξής: ZMGO) και των άρθρων 13, 76b και 81 του Zakon za markite i geografskite oznacheniya (καταργηθέντος νόμου περί σημάτων και γεωγραφικών ενδείξεων, ως είχε στις 22 Ιουνίου 2016, στο εξής: ZMGO 2016). Ειδικότερα, το άρθρο 127, παράγραφος 1, του ZMGO και το άρθρο 81, παράγραφος 1, του ZMGO 2016 προβλέπουν ότι διοικητικό πρόστιμο ποινικού χαρακτήρα επιβάλλεται σε φυσικό πρόσωπο το οποίο στις εμπορικές συναλλαγές χρησιμοποιεί εμπορεύματα ή υπηρεσίες που φέρουν σημείο πανομοιότυπο ή παρόμοιο με κατατεθέν σήμα, χωρίς τη συναίνεση του κατόχου του.

4. Το αιτούν δικαστήριο μνημονεύει επίσης τα άρθρα 55, 66 και 172b του Nakazatelen kodeks (ποινικού κώδικα, στο εξής: NK) και τα άρθρα 84 έως 88 και 247c του Nakazatelno-protsesualen kodeks (κώδικα ποινικής δικονομίας, στο εξής: NPK). Για τους σκοπούς της υπό κρίση υπόθεσης, επισημαίνεται ειδικότερα το άρθρο 172b του NK, το οποίο προβλέπει τα εξής:

«(1) Όποιος, χωρίς τη συναίνεση του κατόχου του αποκλειστικού δικαιώματος, χρησιμοποιεί στις εμπορικές συναλλαγές σήμα, βιομηχανικό σχέδιο ή υπόδειγμα, φυτική ποικιλία ή ζωική φυλή που αποτελεί αντικείμενο του αποκλειστικού αυτού δικαιώματος ή χρησιμοποιεί γεωγραφική ένδειξη ή απομίμησή της χωρίς νομική βάση, τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή έως 5 έτη και με χρηματική ποινή έως 5 000 βουλγαρικά λεβ (BGN).

(2) Εάν η πράξη που αναφέρεται στην παράγραφο 1 τελέστηκε επανειλημμένα ή προκάλεσε σοβαρές επιζήμιες συνέπειες, επιβάλλεται στερητική της ελευθερίας ποινή από 5 έως 8 έτη και χρηματική ποινή από 5 000 BGN έως 8 000 BGN.

(3) Το αντικείμενο της αξιόποινης πράξης κατάσχεται και καταστρέφεται, ανεξάρτητα από το ποιος είναι ο κύριός του.»

## II. Η κύρια δίκη και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

5. Η κατηγορουμένη, ήτοι η G. ST. T, ιδιοκτήτρια ατομικής επιχείρησης, κατηγορείται ότι τέλεσε το 2016 διάφορες αξιόποινες πράξεις απομίμησης/παραποίησης κατατεθέντων εμπορικών σημάτων, προσφέροντας προς πώληση, χωρίς τη συναίνεση του κατόχου του σχετικού δικαιώματος, ενδύματα τα οποία έφεραν σημεία που προσομοίαζαν στα εν λόγω σήματα, συνολικής αξίας 1 404 590 BGN για τα γνήσια ενδύματα, και 80 201 BGN για τις απομιμήσεις. Τα επίμαχα εμπορεύματα, τα οποία δεσμεύθηκαν στο κατάστημα στο οποίο πωλούνταν, κατασχέθηκαν και εν συνεχεία καταστράφηκαν.

6. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, κατά πρώτον, ότι, στο πλαίσιο της διακριτικής ευχέρειας που παρέχει η αιτιολογική σκέψη 28 της οδηγίας 2004/48, θεσπίστηκαν στη Δημοκρατία της Βουλγαρίας τα ποινικά αδικήματα που προβλέπονται στο άρθρο 172b, παράγραφοι 1 και 2, του NK, επιπροσθέτως της προβλεπόμενης στο άρθρο 81, παράγραφος 1, του ZMGO 2016 διοικητικής παράβασης. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, κατ' ουσίαν, ότι η αντικειμενική

υπόσταση του ποινικού αδικήματος του άρθρου 172b, παράγραφος 2, του ΝΚ επιτάσσει να εκτιμάται το ύψος της ζημίας που προκλήθηκε στον δικαιούχο. Προς τούτο, η εθνική νομολογία εφαρμόζει τεκμήριο, μη προβλεπόμενο στην οδηγία 2004/48, κατά το οποίο η ζημία που προκύπτει από το επίμαχο ποινικό αδίκημα αντιστοιχεί στο ισόποσο της λιανικής τιμής πώλησης των νομίμως κατασκευασθέντων εμπορευμάτων με τα οποία είναι πανομοιότυπα ή παρόμοια τα εμπορεύματα απομίμησης. Η εν λόγω ζημία δεν περιλαμβάνει, εξάλλου, ούτε το διαφυγόν κέρδος ούτε την ηθική βλάβη. Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες για τη συμβατότητα της βουλγαρικής ρύθμισης με την οδηγία 2004/48.

7. Κατά δεύτερον, έχοντας επισημάνει ότι το ποινικό αδίκημα του άρθρου 172b του ΝΚ και η διοικητική παράβαση που προβλέπεται από τον ZMGO εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης ως διατάξεις περί κυρώσεων που εφαρμόζονται σε έννομες σχέσεις οι οποίες ρυθμίζονται από κανόνες του δικαίου της Ένωσης, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν είναι συμβατή με το άρθρο 49, παράγραφος 1, του Χάρτη η βουλγαρική νομοθεσία δυνάμει της οποίας η ίδια συμπεριφορά δύναται να στοιχειοθετεί διοικητική παράβαση και ποινικό αδίκημα, χωρίς να προβλέπεται σαφές και ακριβές κριτήριο διάκρισης.

8. Τέλος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν η στερητική της ελευθερίας ποινή που προβλέπεται στο άρθρο 172b, παράγραφος 2, του ΝΚ, το κατώτατο όριο της οποίας είναι ιδιαιτέρως υψηλό και της οποίας το ανώτατο όριο δεν μπορεί να θεωρηθεί χαμηλό, συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 49, παράγραφος 3, του Χάρτη, λαμβανομένου επίσης υπόψη του στοιχείου ότι οι πρακτικές δυνατότητες μείωσης της ποινής περιορίζονται στο ελάχιστο.

9. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Rayonen sad – Nesebar (περιφερειακό δικαστήριο Nesebar) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«Είναι η νομοθεσία και η νομολογία κατά τις οποίες η ζημία που υφίσταται ο δικαιούχος αποτελεί στοιχείο της αντικειμενικής υποστάσεως των ποινικών αδικημάτων του άρθρου 172b, παράγραφοι 1 και 2, του ΝΚ σύμφωνες με τους κανόνες σχετικά με τη ζημία που προκαλείται λόγω παράνομης ασκήσεως δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, οι οποίοι θεσπίστηκαν με την οδηγία 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, είναι ο καθιερωθείς από τη βουλγαρική νομολογία μηχανισμός τεκμηρίων για τον καθορισμό της ζημίας –στο ύψος της αξίας των εμπορευμάτων που προσφέρονται προς πώληση, η οποία υπολογίζεται με βάση τις τιμές λιανικής πωλήσεως νομίμως παραχθέντων εμπορευμάτων– σύμφωνος με τους κανόνες της οδηγίας 2004/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004;

Είναι σύμφωνη με την αρχή της νομιμότητας των ποινικών αδικημάτων, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 49 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, νομοθεσία στην οποία δεν γίνεται οριοθέτηση μεταξύ της διοικητικής παραβάσεως (άρθρο 127, παράγραφος 1, του ZMGO, όπως ισχύει, και άρθρο 81, παράγραφος 1, του ZMGO, όπως ίσχυε το 2016), του ποινικού αδικήματος του άρθρου 172b, παράγραφος 1, του ΝΚ και, σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, του ποινικού αδικήματος του άρθρου 172b, παράγραφος 2, του ΝΚ;

Είναι οι ποινές που προβλέπονται στο άρθρο 172b, παράγραφος 2, του ΝΚ (στερητική της ελευθερίας ποινή από πέντε έως οκτώ έτη και χρηματική ποινή από 5 000 έως 8 000 BGN) σύμφωνες με την αρχή που κατοχυρώνεται στο άρθρο 49, παράγραφος 3, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (η αυστηρότητα της ποινής δεν πρέπει να είναι δυσανάλογη προς το αδίκημα);»

10. Γραπτές παρατηρήσεις, κατά την έννοια του άρθρου 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, υπέβαλαν η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ως μέτρο οργάνωσης της διαδικασίας, το Δικαστήριο έθεσε στους ενδιαφερόμενους διαδίκους, κατά την έννοια του προμνησθέντος άρθρου 23, ορισμένες ερωτήσεις προς γραπτή απάντηση σχετικά με τα άρθρα 49 και 51 του Χάρτη. Η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Επιτροπή ανταποκρίθηκαν στο εν λόγω μέτρο.

11. Κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, οι παρούσες προτάσεις θα επικεντρωθούν μόνο στο τρίτο και στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα.

## III. Ανάλυση

### *A. Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου: προκαταρκτικές παρατηρήσεις*

12. Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να αποφανθεί επί του τρίτου και του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος εξαρτάται από τη δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη στην κύρια δίκη. Εξάλλου, η δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη εξαρτάται από το αν, όπως επιτάσσει το άρθρο 51, παράγραφος 1, αυτού, το οποίο οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του, κατά τον καθορισμό των κυρώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 172b του ΝΚ, ο Βούλγαρος νομοθέτης εφάρμοσε το δίκαιο της Ένωσης. Η απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα θα είναι σαφώς καταφατική εάν ήθελε θεωρηθεί, όπως εκτιμά το αιτούν δικαστήριο, ότι το άρθρο 172b του ΝΚ συνιστά ποινική διάταξη θεσπισθείσα στο πλαίσιο της μεταφοράς της οδηγίας 2004/48 στο βουλγαρικό δίκαιο. Το Δικαστήριο θα πρέπει να αποφανθεί επ' αυτού στο πλαίσιο της απάντησης που θα δώσει στα δύο πρώτα προδικαστικά ερωτήματα.

13. Στις παρούσες προτάσεις, οι οποίες, όπως προεκτέθηκε, δεν αφορούν τα δύο πρώτα προδικαστικά ερωτήματα, θα εξετάσω τη δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη από διαφορετική οπτική γωνία και, επομένως, εκκινώντας από την παραδοχή ότι το Δικαστήριο θα κρίνει ότι οι ποινικές διατάξεις τη συμβατότητα των οποίων με την οδηγία 2004/48 επιδιώκει να εξακριβώσει το αιτούν δικαστήριο εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας. Ειδικότερα, θα εξετάσω κατωτέρω αν η εφαρμογή του Χάρτη και, επομένως, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να απαντήσει στα προμνησθέντα προδικαστικά ερωτήματα μπορούν να απορρέουν από το γεγονός ότι η επίμαχη εθνική νομοθεσία συνιστά εφαρμογή δέσμευσης η οποία έχει αναληφθεί στο πλαίσιο διεθνούς συμφωνίας συναφθείσας από την Ένωση.

#### *1. Η εφαρμογή του Χάρτη σε περίπτωση εφαρμογής, εκ μέρους των κρατών μελών, διεθνών δεσμεύσεων της Ένωσης*

14. Κατά το άρθρο 51, παράγραφος 1, οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στα κράτη μέλη μόνον όταν αυτά εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Κατά το άρθρο 51, παράγραφος 2, ο Χάρτης δεν διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πέραν των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και δεν δημιουργεί νέες αρμοδιότητες ή νέα καθήκοντα για την Ένωση ούτε τροποποιεί τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα που καθορίζονται στις Συνθήκες.

15. Κατά πάγια νομολογία, τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη εφαρμόζονται σε όλες τις καταστάσεις που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, αλλά όχι πέραν των καταστάσεων αυτών[3]. Ως εκ τούτου, απαιτείται σεβασμός των δικαιωμάτων αυτών σε περίπτωση εθνικής νομοθετικής ρύθμισης που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης[4]. Σε τέτοια περίπτωση, το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, οφείλει να παρέχει όλα τα αναγκαία ερμηνευτικά στοιχεία για την εκτίμηση, εκ μέρους του εθνικού δικαστηρίου, της συμφωνίας της κανονιστικής αυτής ρύθμισης προς τα θεμελιώδη δικαιώματα των οποίων διασφαλίζει τον σεβασμό[5].

16. Όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας H. Saugmandsgaard Øe στις προτάσεις του στην υπόθεση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Επικαρπία επί γεωργικών γαιών)[6], από τη νομολογία του Δικαστηρίου συνάγεται ότι οι καταστάσεις όπου τα κράτη μέλη δεσμεύονται από τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην έννομη τάξη της Ένωσης μπορούν να καταταγούν σε – τουλάχιστον– δύο κατηγορίες.

17. Αφενός, τα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα δεσμεύουν τα κράτη μέλη όταν τα τελευταία *εφαρμόζουν* κανόνες του δικαίου της Ένωσης, οι οποίοι περιέχονται στη Συνθήκη[7], σε κανονισμούς[8], σε οδηγίες[9], σε αποφάσεις-πλαίσια[10] ή, ακόμη, σε πράξεις η νομική βάση των οποίων βρίσκεται σε ρυθμίσεις της Ένωσης και οι οποίες αποτελούν μέρος του ενωσιακού δικαίου[11].

18. Αφετέρου, τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην έννομη τάξη της Ένωσης εφαρμόζονται όταν κράτος μέλος *παρεκκλίνει*, μέσω εθνικής ρύθμισης, από το δίκαιο της Ένωσης και επικαλείται προς υπεράσπιση της ρύθμισης αυτής δικαιολογητικό λόγο αναγνωριζόμενο από το δίκαιο της Ένωσης. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει, βάσει όσων είχε κρίνει με την απόφαση ERT[12] πριν από την έναρξη ισχύος του Χάρτη, ότι, όταν κράτος μέλος επικαλείται εξαιρέσεις που προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης ως δικαιολογητικό λόγο του περιορισμού μιας από τις θεμελιώδεις ελευθερίες που κατοχυρώνει η Συνθήκη, το κράτος μέλος «εφαρμόζει το δίκαιο της Ένωσης», κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, ακόμη και αν η επίμαχη ρύθμιση δεν έχει αυτή καθεαυτήν ως σκοπό την εφαρμογή διάταξης του δικαίου της Ένωσης[13].

3 Βλ. απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, BPC Lux 2 κ.λπ. (C-83/20, EU:C:2022:346, σκέψη 26).

4 Βλ. απόφαση της 21ης Μαΐου 2019, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Επικαρπία επί γεωργικών γαιών) (C-235/17, EU:C:2019:432, σκέψη 63 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

5 Βλ. απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, BPC Lux 2 κ.λπ. (C-83/20, EU:C:2022:346, σκέψη 26).

6 Υπόθεση C-235/17 (EU:C:2018:971, σημεία 71 επ.).

7 Βλ. απόφαση της 5ης Δεκεμβρίου 2017, M.A.S. και M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936).

8 Βλ. απόφαση της 24ης Μαρτίου 1994, Bostock (C-2/92, EU:C:1994:116).

9 Βλ. απόφαση της 10ης Ιουλίου 2003, Booker Aquaculture και Hydro Seafood (C-20/00 και C-64/00, EU:C:2003:397).

10 Βλ. απόφαση της 5ης Απριλίου 2016, Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU, EU:C:2016:198).

11 Βλ. απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, BPC Lux 2 κ.λπ. (C-83/20, EU:C:2022:346).

12 Βλ. απόφαση της 18ης Ιουνίου 1991, ERT (C-260/89, EU:C:1991:254).

13 Πρβλ. απόφαση της 21ης Μαΐου 2019, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Επικαρπία επί γεωργικών γαιών) (C-235/17, EU:C:2019:432, σκέψη 65 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Η υπόθεση αφορούσε προσφυγή λόγω παραβάσεως, με την οποία η Επιτροπή είχε ζητήσει, για πρώτη φορά, από το Δικαστήριο να διαπιστώσει αυτοτελή παράβαση διάταξης του Χάρτη από το καθού κράτος μέλος. Η επίμαχη ουγγρική νομοθεσία συνιστούσε περιορισμό στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων, η δε Ουγγαρία επικαλέστηκε την ύπαρξη επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος, καθώς και κάποιους από τους λόγους που μνημονεύονται στο άρθρο 65 ΣΛΕΕ, με σκοπό την αιτιολόγηση του περιορισμού αυτού. Το Δικαστήριο έκρινε ότι, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, η συμβατότητα της επίμαχης νομοθεσίας προς το δίκαιο της Ένωσης έπρεπε να εξετασθεί υπό το πρίσμα *τόσο των εξαιρέσεων που προβλέπει η Συνθήκη* και η νομολογία του Δικαστηρίου *όσο και των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη* και, ως εκ τούτου, εξέτασε από κοινού τις διάφορες αιτιάσεις που προέβαλε η Επιτροπή. Επισημαίνεται ότι, με τις προτάσεις του στην εν λόγω υπόθεση (C-235/17, EU:C:2018:971), ο γενικός εισαγγελέας H. Saugmandsgaard Øe είχε προτείνει στο Δικαστήριο να απορρίψει την αιτίαση της Επιτροπής που βασιζόταν αυτοτελώς στον Χάρτη.

19. Εντούτοις, η προμνησθείσα διάκριση δεν καλύπτει το σύνολο των περιπτώσεων στις οποίες ο Χάρτης έχει εφαρμογή. Τούτο προκύπτει σαφώς από την απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson [14]. Στην εν λόγω υπόθεση, τα επίμαχα εθνικά μέτρα, τα οποία προέβλεπαν την εφαρμογή προσαυξήσεων φόρου και την κίνηση ποινικών διαδικασιών για τον κολασμό της φοροδιαφυγής στον τομέα του ΦΠΑ, δεν ενέπιπταν επακριβώς σε καμία από τις δύο προμνησθείσες κατηγορίες. Παρά ταύτα, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα εν λόγω μέτρα συνιστούσαν εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, τονίζοντας ότι αποσκοπούσαν στον κολασμό παραβάσεων διατάξεων που περιέχονται στις οδηγίες της Ένωσης στον τομέα του ΦΠΑ και, επομένως, στην εφαρμογή της υποχρέωσης, με την οποία η Συνθήκη επιφορτίζει τα κράτη μέλη, να επιβάλλουν αποτελεσματικές κυρώσεις για τις συμπεριφορές που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης.

20. Επομένως, το φάσμα των περιπτώσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης και συνεπάγονται την εφαρμογή του Χάρτη είναι ευρύτερο και δεν καθορίζεται με σαφήνεια ούτε με εξαντλητικό τρόπο. Περιλαμβάνει, γενικά, όλες τις περιπτώσεις στις οποίες το δίκαιο της Ένωσης επιβάλλει στα κράτη μέλη συγκεκριμένες υποχρεώσεις ή στις οποίες έχει εφαρμογή διάταξη του δικαίου της Ένωσης. Τα κριτήρια για την in concreto εκτίμηση του κατά πόσον πρόκειται περί περίπτωσης «εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης» κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη είναι επίσης ασαφή. Το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι, προς τούτο, πρέπει να εξετάζεται, μεταξύ άλλων στοιχείων, αν το επίμαχο εθνικό μέτρο «σκοπεί στην εφαρμογή διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, ο χαρακτήρας της ρυθμίσεως και το αν αυτή επιδιώκει σκοπούς διαφορετικούς από εκείνους του δικαίου της Ένωσης, έστω και αν η ρύθμιση ενδέχεται να επηρεάζει εμμέσως το δίκαιο αυτό, καθώς και αν υφίσταται ειδική ρύθμιση του δικαίου της Ένωσης στον τομέα αυτό ή δυνάμενη να τον επηρεάσει» [15]. Παρά την ασάφεια, ο σκοπός της εκτίμησης είναι σαφής και συνίσταται στη διασφάλιση της εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη σε κάθε περίπτωση στην οποία το δίκαιο της Ένωσης έχει εφαρμογή. Συγκεκριμένα, όπως υπογράμμισε το Δικαστήριο στη σκέψη 21 της απόφασης Åkerberg Fransson, «δεν μπορούν να υφίστανται περιπτώσεις που να εμπίπτουν στο δίκαιο της Ένωσης, αλλά στις οποίες να μην μπορούν να εφαρμοστούν τα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα».

21. Με την πρόσφατη απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Τριτοβάθμια εκπαίδευση) [16], το Δικαστήριο, αποφαινόμενο σε τμήμα μείζονος συνθέσεως, προσέθεσε ένα σημαντικό στοιχείο στην προμνησθείσα νομολογία. Αντικείμενο της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση ήταν διαδικασία επί παραβάσει με την οποία η Επιτροπή προσήψε στην Ουγγαρία, πέραν της παράβασης του άρθρου XVII της Γενικής Συμφωνίας για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών (General Agreement on Trade in Services, στο εξής: GATS) [17] και της παράβασης των υποχρεώσεων που υπείχε το εν λόγω κράτος μέλος δυνάμει του

[14] Απόφαση C-617/10 (στο εξής: απόφαση Åkerberg Fransson, EU:C:2013:105).

[15] Βλ. απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, BPC Lux 2 κ.λπ. (C-83/20, EU:C:2022:346, σκέψη 27).

[16] Απόφαση C-66/18 (στο εξής: απόφαση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, EU:C:2020:792).

[17] Η GATS περιλαμβάνεται στο παράρτημα 1 Β της Συμφωνίας για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), η οποία υπεγράφη στο Μαρακές και εγκρίθηκε με την απόφαση 94/800/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994), καθ' όσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της (ΕΕ 1994, L 336, σ. 1, στο εξής: Συμφωνία για τον ΠΟΕ).

άρθρου 16 της οδηγίας 2006/123/ΕΚ [18], διακριτή και αυτοτελή παράβαση του άρθρου 13, του άρθρου 14, παράγραφος 3, και του άρθρου 16 του Χάρτη, που αφορούν την ακαδημαϊκή ελευθερία, την ελευθερία ίδρυσης εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και την επιχειρηματική ελευθερία [19].

22. Με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο υπενθύμισε κατ' αρχάς την πάγια νομολογία του κατά την οποία κάθε διεθνής συμφωνία η οποία συνάπτεται από την Ένωση συνιστά, από την έναρξη της ισχύος της, αναπόσπαστο μέρος του δικαίου της Ένωσης [20]. Το Δικαστήριο υπογράμμισε εν συνεχεία ότι, δεδομένου ότι περιλαμβάνεται στη Συμφωνία για την ίδρυση του ΠΟΕ, η οποία υπογράφηκε από την Ένωση και, στη συνέχεια, εγκρίθηκε από αυτή στις 22 Δεκεμβρίου 1994 [21], η GATS αποτελεί μέρος του δικαίου της Ένωσης [22]. Επομένως, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα, στη σκέψη 213, ότι «τα κράτη μέλη, όταν εκτελούν τις υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν από την ως άνω Συμφωνία […], εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη».

23. Μολονότι το Δικαστήριο δεν παρέπεμψε σε οποιοδήποτε προηγούμενο, από την όλη οικονομία της απόφασης συνάγεται ότι η συλλογιστική που οδήγησε στο ως άνω συμπέρασμα είναι η προεκτεθείσα στα σημεία 19 και 20 των παρουσών προτάσεων [23]. Βάσει της εν λόγω συλλογιστικής, η εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη δικαιολογείται, σε περίπτωση όπως η μνημονευόμενη στη σκέψη 213 της απόφασης Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, καθότι, όταν μεταφέρουν στο εσωτερικό τους δίκαιο τις διεθνείς έννομες υποχρεώσεις της Ένωσης βάσει της κανονιστικής τους αρμοδιότητας, τα κράτη μέλη εκπληρώνουν υποχρέωση έναντι της Ένωσης θέτοντας σε εφαρμογή κανόνες οι οποίοι αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του ενωσιακού δικαίου και, επομένως, η δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη εξασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη δεν προσβάλλουν τα θεμελιώδη δικαιώματα της Ένωσης καθόσον ενεργούν ως «εκπρόσωποί» της [24]. Εξάλλου, η υποχρέωση των κρατών μελών να εφαρμόζουν τις συμφωνίες που συνάπτει η Ένωση απορρέει από τη Συνθήκη, η οποία προβλέπει στο άρθρο 216, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ ότι τέτοιες συμφωνίες δεσμεύουν τα κράτη μέλη.

24. Επομένως, το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε το Δικαστήριο στη σκέψη 213 της απόφασης Επιτροπή κατά Ουγγαρίας συνεπάγεται ιδιαιτέρως ευρεία δυνατότητα αναλογικής εφαρμογής, η οποία βαίνει πέραν των ορίων της υπόθεσης στην οποία εντάσσεται. Συγκεκριμένα, δεν θεωρώ ότι μπορεί να συναχθεί από το πλαίσιο της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η συγκεκριμένη απόφαση, και ειδικότερα από το γεγονός ότι η υπόθεση αφορούσε παράβαση υποχρέωσης απορρέουσας από συμφωνία που συνήψε η Ένωση, ότι σκοπός του Δικαστηρίου ήταν να περιορίσει το ως άνω συμπέρασμα αποκλειστικά και μόνο στις περιπτώσεις στις οποίες το επίμαχο εθνικό μέτρο μπορεί να στοιχειοθετήσει διεθνή ευθύνη της Ένωσης. Κατά τη γνώμη μου, τέτοια στενή ερμηνεία προσκρούει τόσο στη διατύπωση της προμνησθείσας σκέψης όσο και στις

[18] Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά (ΕΕ 2006, L 376, σ. 36).

[19] Η αμφισβητούμενη από την Επιτροπή εθνική νομοθεσία επέβαλλε στα αλλοδαπά εκπαιδευτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα εκτός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), ως προϋπόθεση για την παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών στην Ουγγαρία, τη σύναψη διεθνούς σύμβασης μεταξύ του εν λόγω κράτους μέλους και του κράτους προέλευσης, καθώς και την υποχρέωση να παρέχουν υπηρεσίες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και στη χώρα προέλευσής τους.

[20] Βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (σκέψη 69).

[21] Βλ. απόφαση 94/800. Η Συμφωνία για τον ΠΟΕ άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 1995.

[22] Βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (σκέψεις 70 και 71).

[23] Βλ. σημείο 19 των παρουσών προτάσεων. Συγκεκριμένα, η νομολογία που απορρέει από την απόφαση ERT, η οποία εμπίπτει στη δεύτερη από τις δύο προμνησθείσες κατηγορίες (βλ. σημείο 20 των παρουσών προτάσεων), μνημονεύεται ρητώς στη σκέψη 214 της απόφασης Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, προς στήριξη διαφορετικού δικαιολογητικού λόγου για την εφαρμογή, στην υπόθεση εκείνη, των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στον Χάρτη.

[24] Πρβλ. προτάσεις της γενικής εισαγγελέα J. Kokott στην υπόθεση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Τριτοβάθμια εκπαίδευση) (C-66/18, EU:C:2020:172, σημείο 128).

παραδοχές από τις οποίες συνάγεται η εφαρμογή του Χάρτη στη συγκεκριμένη περίπτωση –ήτοι την ενσωμάτωση της GATS στο δίκαιο της Ένωσης– ακόμη και στην προεκτεθείσα συλλογιστική στην οποία ερείδεται η εν λόγω εφαρμογή.

25. Συναφώς, θα ήθελα να επισημάνω ότι συλλογιστική ανάλογη εκείνης που το Δικαστήριο ανέπτυξε στην απόφαση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας εντοπίζεται στην απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2022, Agenzia delle dogane e dei monopoli και Ministero dell'Economia e delle Finanze [25], προκειμένου να δικαιολογηθεί, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η εφαρμογή των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης. Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, το αιτούν δικαστήριο ζήτησε διευκρινίσεις σχετικά με τον αναλογικό χαρακτήρα εθνικής νομοθεσίας η οποία προέβλεπε, σε περίπτωση πώλησης προϊόντων καπνού σε ανηλίκους, τη σώρευση διοικητικού προστίμου και παρεπόμενης διοικητικής κύρωσης, συνιστάμενης στην προσωρινή αναστολή της άδειας εκμετάλλευσης μπαρ-καπνοπωλείου. Κατ' αρχάς, το Δικαστήριο διαπίστωσε την αδυναμία εφαρμογής στην υπόθεση της κύριας δίκης των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης την ερμηνεία των οποίων ζήτησε το αιτούν δικαστήριο [26]. Εν συνεχεία, παραπέμποντας στη σκέψη 69 της απόφασης Επιτροπή κατά Ουγγαρίας και στη νομολογία κατά την οποία κάθε διεθνής συμφωνία η οποία συνάπτεται από την Ένωση συνιστά, από την έναρξη ισχύος της, αναπόσπαστο μέρος του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο έκρινε ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης εθνική διάταξη έπρεπε να εκτιμηθεί με γνώμονα τις απαιτήσεις του άρθρου 16 της Σύμβασης-πλαισίου του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) για τον έλεγχο του καπνού, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη την 21η Μαΐου 2003 (WHO Framework Convention on Tobacco Control, στο εξής: ΣΠΕΚ) [27] και, ειδικότερα, της παραγράφου 1 αυτού, κατά την οποία κάθε συμβαλλόμενο μέρος της εν λόγω Σύμβασης-πλαισίου λαμβάνει και εφαρμόζει «αποτελεσματικά νομοθετικά, εκτελεστικά, διοικητικά ή άλλα μέτρα στο κατάλληλο κυβερνητικό επίπεδο για την απαγόρευση της πώλησης προϊόντων καπνού σε πρόσωπα τα οποία θεωρούνται ανήλικα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του ή, σε κάθε περίπτωση, είναι κάτω των 18 ετών». Τέλος, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, «κατά το μέτρο που η ΣΠΕΚ αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του δικαίου της Ένωσης, η εφαρμογή της πρέπει να είναι σύμφωνη με την αρχή της αναλογικότητας ως γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης» [28]. Με άλλα λόγια, το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι η εκπλήρωση εκ μέρους των κρατών μελών δεσμεύσεων που αναλήφθηκαν βάσει της προμνησθείσας Σύμβασης-πλαισίου συνιστούσε περίπτωση «εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης», με αποτέλεσμα να εφαρμόζονται οι γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης.

26. Η δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη στην υπόθεση της κύριας δίκης πρέπει να εκτιμηθεί υπό το πρίσμα των αρχών που προεκτέθηκαν.

[25] Απόφαση C-452/20 (στο εξής: απόφαση Agenzia delle dogane e dei monopoli και Ministero dell'Economia e delle Finanze, EU:C:2022:111).

[26] Επρόκειτο για το άρθρο 5 ΣΕΕ και το άρθρο 23, παράγραφος 3, της οδηγίας 2014/40/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την κατασκευή, την παρουσίαση και την πώληση προϊόντων καπνού και συναφών προϊόντων και την κατάργηση της οδηγίας 2001/37/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 127, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2015, L 150, σ. 24). Το Δικαστήριο έκρινε ότι η συγκεκριμένη οδηγία δεν προέβη σε εναρμόνιση των ζητημάτων της πώλησης προϊόντων καπνού που αφορούν την πώληση των συγκεκριμένων προϊόντων σε ανηλίκους (βλ. σκέψεις 24 έως 27).

[27] Βλ. απόφαση Agenzia delle dogane e dei monopoli και Ministero dell'Economia e delle Finanze (σκέψεις 19 έως 32). Η ΣΠΕΚ εγκρίθηκε στο όνομα της Ένωσης με την απόφαση 2004/513/ΕΚ του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 2004, σχετικά με τη σύναψη της σύμβασης-πλαισίου της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας για την καταπολέμηση του καπνίσματος (ΕΕ 2004, L 213, σ. 8).

[28] Βλ. απόφαση Agenzia delle dogane e dei monopoli και Ministero dell'Economia e delle Finanze (σκέψη 33).

*2. Επί της εφαρμογής του Χάρτη στην υπόθεση της κύριας δίκης*

27. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει το άρθρο 49 του Χάρτη προκειμένου να εκτιμήσει τη συμβατότητα προς τη συγκεκριμένη διάταξη των διατάξεων του βουλγαρικού δικαίου περί κολασμού της απομίμησης/παραποίησης κατατεθέντος σήματος. Το αιτούν δικαστήριο εκκινεί από την παραδοχή ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης περίπτωση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, καθότι τα ποινικά αδικήματα του άρθρου 172b, παράγραφοι 1 και 2, του NK και οι διοικητικές παραβάσεις που προβλέπονται από τον ZMGO και τον ZMGO 2016 εφαρμόζονται «σε έννομες σχέσεις οι οποίες ρυθμίζονται από κανόνες του δικαίου της Ένωσης».

28. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η Συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου, που περιλαμβάνεται στο παράρτημα 1 Γ της Συμφωνίας για την ίδρυση του ΠΟΕ (στο εξής: Συμφωνία TRIPs), έχει, μεταξύ άλλων, ως σκοπό τη θέσπιση ελάχιστων πολυμερών κανόνων για την καταπολέμηση της απομίμησης/παραποίησης και προβαίνει σε de facto εναρμόνιση των μέτρων και των διαδικασιών που αποσκοπούν στον σεβασμό των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας[29]. Κατά το άρθρο 61 αυτής, «[τ]α μέλη καθιερώνουν ποινικές διαδικασίες και ποινές, οι οποίες είναι δυνατό να εφαρμοσθούν τουλάχιστον σε περιπτώσεις εκ προθέσεως απομίμησης/παραποίησης εμπορικών σημάτων […]. Οι επαπειλούμενες ποινές περιλαμβάνουν τη φυλάκιση ή/και χρηματικά πρόστιμα, τα οποία πρέπει να είναι αρκετά υψηλά, ώστε να αποθαρρύνονται οι παραβιάσεις. Γενικά οι επαπειλούμενες ποινές πρέπει να αντιστοιχούν ως προς την αυστηρότητά τους στις ποινές που επισύρονται για ποινικά αδικήματα ανάλογης σοβαρότητας. Στις κατάλληλες περιπτώσεις, οι προβλεπόμενες ποινές είναι δυνατό να περιλαμβάνουν την κατάσχεση, τη δήμευση ή την καταστροφή των παράνομων εμπορευμάτων […]». Μολονότι το αιτούν δικαστήριο δεν παρέπεμψε στην εν λόγω Συμφωνία, η Συμφωνία TRIPs καθορίζει συγκεκριμένες υποχρεώσεις όσον αφορά τις ποινικές διαδικασίες και κυρώσεις. Αν και δεν καθορίζει συγκεκριμένο ύψος κυρώσεων, η Συμφωνία TRIPs επιτάσσει τη θέσπιση συγκεκριμένου είδους κυρώσεων. Η αναφορά που γίνεται, στην αιτιολογική σκέψη 28 της οδηγίας 2004/48, στις ποινικές κυρώσεις ως «μέσο που διασφαλίζει την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας» πρέπει να θεωρείται έμμεση παραπομπή στις εν λόγω υποχρεώσεις τις οποίες, εντούτοις, δεν θίγει ρητώς η οδηγία[30].

29. Πάντως, το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει προ πολλού ότι η Συμφωνία TRIPs, όπως και η GATS, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της έννομης τάξης της Ένωσης[31] και, επομένως, είναι εφαρμοστέα εντός αυτής, μολονότι οι διατάξεις της δεν έχουν άμεσο αποτέλεσμα και δεν δημιουργούν υπέρ των ιδιωτών δικαιώματα που αυτοί μπορούν να επικαλούνται απευθείας ενώπιον των δικαστηρίων βάσει του δικαίου της Ένωσης[32]. Η εν λόγω Συμφωνία εμπίπτει επίσης στην έννοια των «εμπορικών πτυχών της διανοητικής ιδιοκτησίας» του άρθρου 207, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και, επομένως, από ενάρξεως της ισχύος της Συνθήκης ΛΕΕ, στην αποκλειστική εξωτερική αρμοδιότητα της Ένωσης στον τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής[33].

30. Από την αναλογική εφαρμογή της συλλογιστικής που ανέπτυξε το Δικαστήριο στη σκέψη 213 της απόφασης Επιτροπή κατά Ουγγαρίας προκύπτει ότι, όταν τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Συμφωνία TRIPs, περιλαμβανομένων εκείνων που

[29] Πρβλ. απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, Daiichi Sankyo και Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, σκέψη 58).

[30] Βλ. άρθρο 2, παράγραφος 3, στοιχείο β′.

[31] Βλ. απόφαση της 15ης Μαρτίου 2012, SCF Consorzio Fonografici (C-135/10, EU:C:2012:140, σκέψεις 39 και 40). Βλ., επίσης, απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 2018, Levola Hengelo (C-310/17, EU:C:2018:899, σκέψη 39).

[32] Βλ. απόφαση της 15ης Μαρτίου 2012, SCF Consorzio Fonografici (C-135/10, EU:C:2012:140, σκέψη 46).

[33] Βλ. απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, Daiichi Sankyo και Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, σκέψεις 45 έως 60).

απορρέουν από το άρθρο 61 αυτής, εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη. Στο μέτρο που τα ποινικά αδικήματα του άρθρου 172b, παράγραφοι 1 και 2, του ΝΚ συνιστούν εφαρμογή των δεσμεύσεων που απορρέουν από το άρθρο 61 της Συμφωνίας TRIPs, ο Χάρτης θα είχε, επομένως, εφαρμογή στην επίμαχη στην κύρια δίκη περίπτωση.

31. Αντίθετα προς όσα υποστηρίζει η Αυστριακή Κυβέρνηση, το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από το γεγονός ότι οι συντάκτες των Συνθηκών έχουν αναθέσει περιορισμένες μόνον αρμοδιότητες στην Ένωση σε θέματα ποινικού δικαίου [34] και ότι, επομένως, το ποινικό δίκαιο εμπίπτει, κατ' αρχήν, στην αρμοδιότητα των κρατών μελών [35].

32. Συγκεκριμένα, αφενός, από την προμνησθείσα νομολογία προκύπτει ότι η εν λόγω αρμοδιότητα πρέπει να ασκείται, εν πάση περιπτώσει, τηρουμένων όχι μόνον των θεμελιωδών ελευθεριών που διασφαλίζει το δίκαιο της Ένωσης, αλλά και του συνόλου του δικαίου της Ένωσης, ιδίως δε του πρωτογενούς δικαίου [36]. Επομένως, ακόμη και όταν ενεργούν σε τομείς που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το δίκαιο της Ένωσης [37]. Αφετέρου, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί προ πολλού ότι το γεγονός ότι, κατ' αρχήν, η ποινική νομοθεσία, όπως και οι κανόνες της ποινικής δικονομίας δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Ένωσης [38] δεν εμποδίζει τον νομοθέτη της Ένωσης να λαμβάνει μέτρα σχετικά με το ποινικό δίκαιο των κρατών μελών, όταν η εφαρμογή αποτελεσματικών, αναλογικών και αποτρεπτικών ποινικών κυρώσεων εκ μέρους των αρμοδίων εθνικών αρχών συνιστά απαραίτητο μέτρο για την εξασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας πολιτικής της Ένωσης ή της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς [39]. Η εν λόγω αρμοδιότητα προβλέπεται πλέον ρητώς στο άρθρο 83, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Ως εκ τούτου, ο νομοθέτης της Ένωσης είναι αρμόδιος, υπό τις προβλεπόμενες στην εν λόγω διάταξη προϋποθέσεις, να λαμβάνει τα μέτρα εναρμόνισης στον τομέα του ποινικού δικαίου σχετικά με τον ορισμό ελάχιστων κανόνων για τον καθορισμό των ποινικών αδικημάτων και των ποινών, τα οποία είναι αναγκαία για την εξασφάλιση της πλήρους αποτελεσματικότητας των κανόνων που θεσπίζει στον τομέα της προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας, η οποία κατοχυρώνεται εξάλλου από τον ίδιο τον Χάρτη, στο άρθρο 17 αυτού, παράγραφος 2. Πάντως, η έκταση της υποχρέωσης που τα κράτη μέλη υπέχουν βάσει του άρθρου 61 της Συμφωνίας TRIPs να καθιερώνουν ποινικές διαδικασίες και κυρώσεις που εφαρμόζονται σε περιπτώσεις εκ προθέσεως απομίμησης/παραποίησης εμπορικών σημάτων δεν βαίνει πέραν της προβλεπόμενης στο άρθρο 83, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ αρμοδιότητας.

33. Είναι αληθές ότι, όπως υπογράμμισε η Αυστριακή Κυβέρνηση, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 2, στοιχείο ι', ΣΛΕΕ, πρόκειται περί αρμοδιότητας συντρέχουσας με εκείνη των κρατών μελών, την οποία, κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη ασκούν «κατά το μέτρο που η Ένωση δεν έχει ασκήσει τη δική της». Πάντως, η Ένωση δεν έχει θεσπίσει κανόνες εναρμόνισης στον τομέα των ποινικών κυρώσεων και διαδικασιών για την προσβολή των

[34] Βλ. απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2019, Rimšēvičs και ΕΚΤ κατά Λεττονίας (C-202/18 και C-238/18, EU:C:2019:139, σκέψη 57).

[35] Βλ. απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, Generalstaatsanwaltschaft Berlin κ.λπ. (Εκδοση στην Ουκρανία) (C-398/19, EU:C:2020:1032, σκέψη 65).

[36] Βλ. απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2019, Rimšēvičs και ΕΚΤ κατά Λεττονίας (C-202/18 και C-238/18, EU:C:2019:139, σκέψη 57).

[37] Πρβλ. απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2022, RS (Αποτελέσματα των αποφάσεων συνταγματικού δικαστηρίου) (C-430/21, EU:C:2022:99, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

[38] Βλ. αποφάσεις της 11ης Νοεμβρίου 1981, Casati (203/80, EU:C:1981:261, σκέψη 27), και της 16ης Ιουνίου 1998, Lemmens (C-226/97, EU:C:1998:296, σκέψη 19).

[39] Πρβλ. απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2005, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (C-176/03, EU:C:2005:542, σκέψη 48), μολονότι, με την απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2007, Επιτροπή κατά Συμβουλίου (C-440/05, EU:C:2007:625, σκέψη 70), το Δικαστήριο απέκλεισε, αντιθέτως, την αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας όσον αφορά τον προσδιορισμό του είδους και του ύψους των επιβλητέων ποινικών κυρώσεων.

δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας[40]. Όπως παρατήρησε επίσης η Αυστριακή Κυβέρνηση, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι το γεγονός απλώς και μόνον ότι εθνικό μέτρο εμπίπτει σε τομέα στον οποίο η Ένωση διαθέτει αρμοδιότητες δεν το εντάσσει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης και, ως εκ τούτου, δεν συνεπάγεται εφαρμογή του Χάρτη[41]. Τέλος, κατά πάγια νομολογία, η οποία ανάγεται στην απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 1982, Kupferberg, την οποία επίσης επικαλέστηκε η Αυστριακή Κυβέρνηση, τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή των διατάξεων συμφωνίας που έχει συνάψει η Ένωση εξαρτώνται είτε από τα όργανα της Ένωσης είτε από τα κράτη μέλη[42].

34. Εντούτοις, μολονότι η Ένωση διατηρεί πλήρως τη δυνατότητα να νομοθετήσει, αφενός, επί του ζητήματος των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, δυνάμει των αρμοδιοτήτων που αφορούν τον τομέα της εσωτερικής αγοράς, τηρουμένων των κανόνων σχετικά με τη θεσμοθέτηση, την έκταση και τη χρήση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που περιέχονται στη Συμφωνία TRIPs[43], και, αφετέρου, δυνάμει του άρθρου 83, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, στον τομέα του ποινικού δικαίου, με σκοπό την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κανόνων προστασίας των εν λόγω δικαιωμάτων, η εναρμόνιση της προστασίας της διανοητικής ιδιοκτησίας σε παγκόσμια κλίμακα που πραγματοποιείται με την εν λόγω Συμφωνία[44], μεταξύ άλλων όσον αφορά την καταπολέμηση της απομίμησης/παραποίησης, δεσμεύει κατ' αρχήν κάθε μέλος του ΠΟΕ και εντάσσεται στην έννομη τάξη της Ένωσης ανεξαρτήτως των πράξεων εσωτερικής εναρμόνισης και, επομένως, η εφαρμογή των δεσμεύσεων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των εν λόγω συμφωνιών, ακόμη και αν πραγματοποιείται από τα κράτη μέλη κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς τους, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

35. Εξάλλου, και πάλι στην απόφαση Kupferberg, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι «[τ]α κράτη μέλη, εξασφαλίζοντας την τήρηση των υποχρεώσεων που πηγάζουν από συμφωνία που έχουν συνάψει τα κοινοτικά όργανα, εκπληρώνουν υποχρέωση, που έχουν όχι μόνον έναντι του ενδιαφερομένου κράτους, αλλά προ πάντων και κυρίως έναντι της Κοινότητος, η οποία έχει αναλάβει την ευθύνη για την καλή εκτέλεση της συμφωνίας», υπογραμμίζοντας τον «κοινοτικό χαρακτήρα» των επίμαχων συμβατικών διατάξεων[45]. Πάντως, η σκέψη 213 της απόφασης Επιτροπή κατά Ουγγαρίας φαίνεται ότι αποτελεί εξέλιξη της εν λόγω νομολογίας η οποία, μολονότι συνιστά αναμφίβολα ευρεία ερμηνεία της έννοιας της «εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης» του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, δεν βαίνει πέραν των ορίων που τίθενται με την εν λόγω διάταξη. Επομένως, δεν θεωρώ ότι η εμβέλεια της ερμηνείας της εν λόγω έννοιας η οποία προκύπτει από την ως άνω σκέψη μπορεί να περιοριστεί, όπως προτείνει η Αυστριακή Κυβέρνηση, μόνον στις περιπτώσεις εφαρμογής συμβατικών διατάξεων που εμπίπτουν στην ήδη ασκηθείσα αρμοδιότητα της Ένωσης[46].

[40] Υπενθυμίζεται ότι στις 12 Ιουλίου 2005 η Επιτροπή εξέδωσε πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση ποινικών μέτρων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας [COM(2005) 276 τελικό], η οποία τροποποιήθηκε στις 26 Απριλίου 2006 [COM(2006) 168 τελικό, στο εξής: τροποποιημένη πρόταση οδηγίας]. Η εν λόγω πρόταση, η οποία βασίστηκε αρχικώς στο άρθρο 95 ΕΚ και, μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, στο άρθρο 83, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, αποσύρθηκε το 2010 (ΕΕ 2010, C 252, σ. 7).

[41] Βλ. απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2021, INSS (Σύνταξη χηρείας στηριζόμενη σε σχέση ελεύθερης ενώσεως) (C-244/20, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2021:854, σκέψη 61).

[42] Βλ. απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 1982, Kupferberg (104/81, στο εξής: απόφαση Kupferberg, EU:C:1982:362, σκέψη 12).

[43] Βλ. απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, Daiichi Sankyo και Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, σκέψη 59).

[44] Πρβλ. απόφαση της 18ης Ιουλίου 2013, Daiichi Sankyo και Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, σκέψη 58).

[45] Βλ. απόφαση Kupferberg (σκέψεις 13 και 14).

[46] Επισημαίνω εξάλλου ότι, σε τέτοια περίπτωση, ο Χάρτης θα είχε εφαρμογή λόγω των διατάξεων που η Ένωση θέσπισε δυνάμει της εσωτερικής αρμοδιότητάς της.

36. Υπενθυμίζω, εξάλλου, αφενός, ότι, με την απόφαση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, στο επιχείρημα που αφορούσε την έλλειψη αρμοδιότητας της Ένωσης στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το Δικαστήριο απάντησε ότι, δεδομένου ότι οι δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της GATS άπτονται της κοινής εμπορικής πολιτικής, μολονότι τα κράτη μέλη έχουν ευρεία αρμοδιότητα στον τομέα της εκπαίδευσης, οι εν λόγω δεσμεύσεις, περιλαμβανομένων των σχετικών με την ελευθέρωση της εμπορίας των υπηρεσιών ιδιωτικής εκπαίδευσης, εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης[47]. Αφετέρου, θα ήθελα να επισημάνω ότι, στην απόφαση Agenzia delle dogane e dei monopoli και Ministero dell'Economia e delle Finanze, η εφαρμογή της ΣΠΕΚ εκ μέρους του συμβαλλόμενου κράτους μέλους είχε ως αποτέλεσμα την εφαρμογή των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης ακόμη και ελλείψει ειδικής νομοθεσίας εναρμόνισης στο επίπεδο της Ένωσης, όχι μόνον όσον αφορά τις επιβλητέες κυρώσεις αλλά και όσον αφορά τους μη τηρηθέντες κανόνες ουσιαστικού δικαίου[48]. Συναφώς, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι, εν αντιθέσει προς τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης επί της οποίας εκδόθηκε η προμνησθείσα απόφαση, η ποινική δίκη κατά της G. ST. T. και οι επίμαχες στη συγκεκριμένη διαδικασία κυρώσεις αποσκοπούν στον κολασμό της προσβολής των αποκλειστικών δικαιωμάτων που παρέχει το καταχωρισμένο σήμα, η έκταση των οποίων συνιστά τομέα που υπόκειται σε ευρεία εναρμόνιση και ρύθμιση στο επίπεδο της Ένωσης[49].

37. Τέλος, όσον αφορά το επιχείρημα που η Αυστριακή Κυβέρνηση αντλεί από το άρθρο 207, παράγραφος 6, ΣΛΕΕ, κατά το οποίο «η άσκηση των αρμοδιοτήτων που απονέμει το άρθρο 207, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ δεν συνεπάγεται εναρμόνιση των νομοθετικών ή κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών κατά το μέτρο που οι Συνθήκες αποκλείουν την εναρμόνιση αυτή», αρκεί να επισημανθεί, αφενός, ότι, στην υπόθεση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, το γεγονός ότι, όσον αφορά τον τομέα της εκπαίδευσης, το άρθρο 166, παράγραφος 4, ΣΛΕΕ περιέχει ρητή απαγόρευση εναρμόνισης δεν εμπόδισε το Δικαστήριο να κρίνει ότι ο Χάρτης έχει εφαρμογή για τους λόγους που εξέθεσε στη σκέψη 213 της εν λόγω απόφασης και, αφετέρου, ότι η δυνατότητα προσέγγισης των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στον τομέα του ποινικού δικαίου με σκοπό την εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής πολιτικής της Ένωσης προβλέπεται ρητώς, όπως προεκτέθηκε, από το άρθρο 83, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ[50].

38. Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, εκτιμώ ότι ο Χάρτης έχει εφαρμογή στην επίμαχη στην κύρια δίκη περίπτωση, εάν και καθόσον η προσαπτόμενη στην κύρια δίκη συμπεριφορά και οι κυρώσεις που επισύρει εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 61 της Συμφωνίας TRIPs, στοιχείο το οποίο απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

### *Β. Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος*

39. Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν εθνική νομοθεσία βάσει της οποίας η ίδια συμπεριφορά δύναται να στοιχειοθετεί τόσο διοικητική παράβαση όσο και ποινικό αδίκημα, χωρίς να οριοθετούνται σαφώς η μεν και το δε και, επομένως, χωρίς να παρέχεται η δυνατότητα στους διοικουμένους να

[47] Βλ. απόφαση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (σκέψη 74). Με το εν λόγω επιχείρημα, η Ουγγαρία προέβαλε την έλλειψη αρμοδιότητας του Δικαστηρίου να επιληφθεί της σχετικής προσφυγής λόγω παραβάσεως.

[48] Όπως προεκτέθηκε, με την εν λόγω απόφαση, το Δικαστήριο αναγνώρισε ρητώς την έλλειψη εναρμόνισης των ζητημάτων που σχετίζονται με την πώληση προϊόντων καπνού σε ανηλίκους.

[49] Βλ. οδηγία (ΕΕ) 2015/2436 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2015, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 2015, L 336, σ. 1), και κανονισμό (ΕΕ) 2017/1001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2017, για το σήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ 2017, L 154, σ. 1).

[50] Επ' αυτού, βλ., επίσης, προτάσεις της γενικής εισαγγελέα J. Kokott στην υπόθεση Επιτροπή κατά Συμβουλίου (C-137/12, EU:C:2013:441, σημεία 66 και 67).

προβλέψουν τις συνέπειες της σχετικής συμπεριφοράς, παραβιάζει την αρχή της νομιμότητας των αξιόποινων πράξεων και των ποινών που κατοχυρώνεται στο άρθρο 49, παράγραφος 1, του Χάρτη.

40. Κατά πάγια νομολογία, δυνάμει της αρχής της νομιμότητας των αξιόποινων πράξεων και των ποινών, οι ποινικές διατάξεις πρέπει να πληρούν ορισμένες απαιτήσεις προσβασιμότητας και προβλεψιμότητας όσον αφορά τόσο τον ορισμό του εγκλήματος όσο και τον καθορισμό της ποινής [51]. Η εν λόγω αρχή έχει εφαρμογή και στη σώρευση διοικητικών και ποινικών διαδικασιών και κυρώσεων και, επομένως, οι ίδιες απαιτήσεις πρέπει να πληρούνται και στην περίπτωση διατάξεων που επιτρέπουν τη διπλή καταστολή [52]. Μολονότι η αρχή της νομιμότητας των αξιόποινων πράξεων και των ποινών επιτάσσει να ορίζει ο νόμος σαφώς τις παραβάσεις και τις ποινές που αυτές επισύρουν, εντούτοις, η εν λόγω προϋπόθεση πληρούται όταν ο διοικούμενος έχει τη δυνατότητα να γνωρίζει, με βάση το γράμμα της οικείας διάταξης και, εν ανάγκη, με την ενδεχόμενη βοήθεια της ερμηνείας που δίδεται στη διάταξη αυτή από τα δικαστήρια, ποιες πράξεις και παραλείψεις επάγονται την ποινική ευθύνη του [53]. Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, η αρχή του σαφούς γράμματος του εφαρμοστέου νόμου δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως απαγορεύουσα τη βαθμιαία αποσαφήνιση των κανόνων περί ποινικής ευθύνης διά περιπτωσιολογικής νομολογιακής ερμηνείας, υπό την προϋπόθεση ότι το αποτέλεσμα είναι ευλόγως προβλέψιμο κατά τον χρόνο διάπραξης της παράβασης, λαμβανομένης υπόψη ιδίως της ερμηνείας που προέκρινε κατά την περίοδο εκείνη η σχετική με την επίμαχη διάταξη νόμου νομολογία [54].

41. Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η G. ST. T. κατηγορείται μόνον για το διακεκριμένο ποινικό αδίκημα του άρθρου 172b, παράγραφος 2, του NK. Όπως, όμως, υπογραμμίζει το αιτούν δικαστήριο, η ύπαρξη «σημαντικών επιζήμιων συνεπειών» περιλαμβάνεται στα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης του εν λόγω ποινικού αδικήματος και το διαφοροποιεί από τη διοικητική παράβαση του άρθρου 127, παράγραφος 1, του ZMGO.

42. Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει επίσης ότι, με ερμηνευτική απόφαση του 2013 [55], το Varhoven kasatsionen sad (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Βουλγαρία) καθιέρωσε έναν αλγόριθμο υπολογισμού της ζημίας που προκαλείται από το ποινικό αδίκημα του άρθρου 172b –ως προς τον οποίο το αιτούν δικαστήριο διατυπώνει, με τα δύο πρώτα προδικαστικά ερωτήματα, αμφιβολίες όσον αφορά τη συμβατότητά του με την οδηγία 2004/48– με σκοπό, μεταξύ άλλων, την παροχή πρακτικής καθοδήγησης για τον ορθό χαρακτηρισμό του ποινικού αδικήματος που προβλέπεται στο άρθρο 172b του NK και την οριοθέτησή του σε σχέση με τις διοικητικές παραβάσεις.

43. Στο μέτρο που από τη νομολογία που μνημονεύθηκε στο σημείο 42 των παρουσών προτάσεων προκύπτει, αφενός, ότι η βαθμιαία αποσαφήνιση των κανόνων περί ποινικής ευθύνης διά περιπτωσιολογικής νομολογιακής ερμηνείας δεν είναι αυτή καθεαυτήν μη συμβατή προς την αρχή της νομιμότητας των αξιόποινων πράξεων και των ποινών και, αφετέρου, ότι απλώς και μόνο το γεγονός ότι η ακριβής οριοθέτηση της διοικητικής παράβασης και του ποινικού αδικήματος, καθώς και η ενδεχόμενη σώρευση των προβλεπόμενων κυρώσεων, εξαρτάται από την ερμηνεία γενικής έννοιας η οποία απόκειται σε μεγάλο βαθμό στην κρίση των εθνικών

51 Βλ. απόφαση της 11ης Ιουνίου 2020, JI (C-634/18, EU:C:2020:455, σκέψη 48 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

52 Βλ. απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, BV (C-570/20, EU:C:2022:348, σκέψη 37).

53 Βλ. απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, BV (C-570/20, EU:C:2022:348, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

54 Βλ. απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, BV (C-570/20, EU:C:2022:348, σκέψη 41).

55 Βλ. απόφαση της 31ης Μαΐου 2013 στην υπόθεση αριθ. 1/2013.

δικαστηρίων[56] δεν μπορεί να θέσει αυτό καθεαυτό υπό αμφισβήτηση τον σαφή και ακριβή χαρακτήρα της εθνικής ρύθμισης, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εκτιμήσει αν, ανεξαρτήτως της προμνησθείσας ερμηνευτικής απόφασης του Varhoven kasatsionen sad (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου), εξακολουθεί να υφίσταται σύγχυση όσον αφορά τα στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης της διοικητικής παράβασης του άρθρου 127 του ZMGO και εκείνα του ποινικού αδικήματος του άρθρου 172b του NK, η οποία συνεπάγεται τη μη προβλεψιμότητα της έκτασης της ποινικής ευθύνης που απορρέει από το εν λόγω άρθρο.

44. Επομένως, φρονώ ότι στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, εάν η νομοθεσία κράτους μέλους κολάζει την απομίμηση/παραποίηση καταχωρισμένου σήματος μέσω της επιβολής διοικητικών και ποινικών κυρώσεων, το άρθρο 49, παράγραφος 1, του Χάρτη επιτάσσει να καθορίζονται σαφώς τα όρια της ποινικής ευθύνης. Δεν παραβιάζει την εν λόγω αρχή η αποσαφήνιση διά περιπτωσιολογικής νομολογιακής ερμηνείας του ακριβούς περιεχομένου των στοιχείων της αντικειμενικής υπόστασης του ποινικού αδικήματος της απομίμησης/παραποίησης τα οποία το διακρίνουν από τη διοικητική παράβαση, εφόσον η εν λόγω ερμηνεία παρέχει στους διοικουμένους τη δυνατότητα να γνωρίζουν επακριβώς τις πράξεις και τις παραλείψεις που επάγονται την ποινική ευθύνη τους.

### *Γ. Επί του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος*

45. Με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν οι ποινές που προβλέπονται στο άρθρο 172b, παράγραφος 2, του NK, ήτοι η στερητική της ελευθερίας ποινή διάρκειας 5 έως 8 ετών και το πρόστιμο ύψους 5 000 BGN έως 8 000 BGN, συνάδουν προς την αρχή της αναλογικότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 49, παράγραφος 3, του Χάρτη. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η στερητική της ελευθερίας ποινή, και ιδίως το κατώτατο όριο, είναι «εξαιρετικά αυστηρή», λαμβανομένου επίσης υπόψη ότι το ποινικό αδίκημα στοιχειοθετείται με μόνη τη διάθεση προς πώληση των επίμαχων εμπορευμάτων. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει, επίσης, ότι, λαμβανομένης υπόψη της αυστηρότητας της ποινής, η δυνατότητα του δικαστηρίου να τη μειώσει ή να αναστείλει την εκτέλεσή της είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Τέλος, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι τόσο η σώρευση της στερητικής της ελευθερίας ποινής και του υψηλού προστίμου όσο και το περαιτέρω μέτρο που συνίσταται στην κατάσχεση των εμπορευμάτων απομίμησης και την καταστροφή τους συμβάλλουν στην επίταση της αυστηρότητας της συνολικά επιβαλλόμενης κύρωσης.

46. Υπενθυμίζω, κατ' αρχάς, ότι, κατά πάγια νομολογία, ελλείψει εναρμόνισης σε ενωσιακό επίπεδο στον τομέα των κυρώσεων που επιβάλλονται, τα κράτη μέλη παραμένουν αρμόδια να επιλέγουν τις κυρώσεις που θεωρούν κατάλληλες. Τα κράτη μέλη οφείλουν, πάντως, όπως προεκτέθηκε, να ασκούν την αρμοδιότητα αυτή τηρώντας το δίκαιο της Ένωσης και τις γενικές αρχές του και, κατά συνέπεια, την αρχή της αναλογικότητας[57]. Πάντως, το άρθρο 61 της Συμφωνίας TRIPs προβλέπει μόνον την υποχρέωση των μελών του ΠΟΕ να επιβάλλουν ποινικές κυρώσεις για συγκεκριμένες προσβολές των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και επισημαίνει ότι οι επαπειλούμενες ποινές περιλαμβάνουν «τη φυλάκιση ή/και χρηματικά πρόστιμα, τα οποία πρέπει να είναι αρκετά υψηλά, ώστε να αποθαρρύνονται οι παραβιάσεις. Γενικά, οι επαπειλούμενες ποινές πρέπει να αντιστοιχούν ως προς την αυστηρότητά τους στις ποινές που επισύρονται για ποινικά αδικήματα ανάλογης σοβαρότητας». Επιπλέον, όπως προεκτέθηκε, δεν έχει πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε εναρμόνιση στο επίπεδο της Ένωσης στον

[56] Βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 20ής Μαρτίου 2018, Garlsson Real Estate κ.λπ. (C-537/16, EU:C:2018:193, σκέψεις 52 και 53).

[57] Βλ. απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021, K.M. (Κυρώσεις που επιβάλλονται στον πλοίαρχο σκάφους) (C-77/20, EU:C:2021:112, σκέψη 36).

συγκεκριμένο τομέα. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη διαθέτουν συναφώς ευρεία διακριτική ευχέρεια, ιδίως όσον αφορά το ύψος των επιβλητέων κυρώσεων, η οποία τους παρέχει, ειδικότερα, τη δυνατότητα να εκτιμούν τη σοβαρότητα της παράβασης σε εθνικό επίπεδο και να προσαρμόζουν τις κυρώσεις αναλόγως.

47. Υπενθυμίζω επίσης ότι, κατά πάγια νομολογία, η αρχή της αναλογικότητας των ποινών του άρθρου 49, παράγραφος 3, του Χάρτη επιτάσσει η αυστηρότητα των κυρώσεων να ανταποκρίνεται στη σοβαρότητα των παραβάσεων τις οποίες αυτές κολάζουν, ιδίως διασφαλίζοντας ένα όντως αποτρεπτικό αποτέλεσμα, χωρίς να υπερβαίνουν το αναγκαίο για την επίτευξη των σκοπών που επιδιώκονται νομίμως με τη σχετική νομοθεσία [58]. Το Δικαστήριο έχει εξάλλου διευκρινίσει ότι η αρχή της αναλογικότητας επιτάσσει να λαμβάνονται υπόψη, κατά τον καθορισμό της κύρωσης, οι επιμέρους περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης [59]. Απόκειται τελικώς στο αιτούν δικαστήριο, το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά και να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο, να εξακριβώσει αν, στην υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί, πληρούνται οι εν λόγω προϋποθέσεις.

48. Εν προκειμένω, όσον αφορά, κατ' αρχάς, τη φύση και τη σοβαρότητα της παράβασης, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το άρθρο 172b του ΝΚ σκοπό έχει να κολάσει, μεταξύ άλλων, την εκ προθέσεως απομίμηση/παραποίηση του σήματος, ήτοι συμπεριφορά η οποία χαρακτηρίζεται από κάποιον βαθμό σοβαρότητας και η οποία πρέπει, κατά το άρθρο 61 της Συμφωνίας TRIPs, να κολάζεται ποινικά και κατά τρόπο αρκούντως αποτρεπτικό. Το φαινόμενο της απομίμησης/παραποίησης εμφανίζεται ολοένα και συχνότερα και έχει αποκτήσει προ πολλού διεθνή διάσταση, απειλώντας σοβαρά τις επιχειρήσεις και τις εθνικές οικονομίες, πέραν δε των σημαντικών κοινωνικών επιπτώσεων, δημιουργεί και προβλήματα στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών, ιδίως όταν διακυβεύονται η δημόσια υγεία και ασφάλεια. Επιπλέον, το φαινόμενο φαίνεται να συνδέεται ολοένα και περισσότερο με το οργανωμένο έγκλημα [60].

49. Όσον αφορά, κατά πρώτον, τη στερητική της ελευθερίας ποινή που προβλέπεται στο άρθρο 172b, παράγραφος 2, του ΝΚ, το επίπεδό της είναι ιδιαιτέρως υψηλό, ιδίως εάν ληφθεί υπόψη το κατώτατο όριό της, το οποίο καθορίζεται σε πέντε έτη [61], και, επομένως, ενδέχεται να δημιουργήσει εύλογες αμφιβολίες όσον αφορά την αναλογικότητά της, ειδικότερα όταν επιβάλλεται σε συμπεριφορά όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, όπως εξέθεσε το αιτούν δικαστήριο. Εντούτοις, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το άρθρο 172b, παράγραφος 2, του ΝΚ εφαρμόζεται εφόσον συντρέχουν συγκεκριμένες επιβαρυντικές περιστάσεις οι οποίες φαίνεται ότι συνδέονται, αφενός, με υποτροπή ή εξακολούθηση της παράβασης και, αφετέρου, με τη σοβαρότητα της προκληθείσας ζημίας. Συγκεκριμένα, ελλείψει επιβαρυντικών περιστάσεων, το άρθρο 172b, παράγραφος 1, του ΝΚ προβλέπει ότι το αδίκημα τιμωρείται με χαμηλότερη ελάχιστη στερητική της ελευθερίας ποινή, η οποία καθορίζεται σε τρία έτη. Όπως, όμως, ορθώς υπογράμμισε η Επιτροπή, ένα από τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την εκτίμηση του αναλογικού χαρακτήρα ποινικής νομοθεσίας είναι η δυνατότητα διαμόρφωσης της κύρωσης ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης [62].

[58] Πρβλ. απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2021, Landespolizeidirektion Steiermark κ.λπ. (Μηχανήματα τυχερών παιγνίων) (C-231/20, EU:C:2021:845, σκέψη 45).

[59] Βλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, Link Logistik N&N (C-384/17, EU:C:2018:810, σκέψη 45).

[60] Βάσει των ανωτέρω στοιχείων, με την τροποποιημένη πρόταση οδηγίας, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι η καταπολέμηση της απομίμησης/παραποίησης και της πειρατείας συνιστά σκοπό κεφαλαιώδους σημασίας για την Ένωση.

[61] Συγκριτικά, η τροποποιημένη πρόταση οδηγίας προέβλεπε για το ίδιο αδίκημα την επιβολή μέγιστης ποινής φυλάκισης 4 ετών τουλάχιστον, όταν το αδίκημα διαπράχθηκε στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης ή όταν συνεπάγεται κίνδυνο για την υγεία ή την ασφάλεια των προσώπων.

[62] Βλ. αποφάσεις της 11ης Φεβρουαρίου 2021, K.M. (Κυρώσεις που επιβάλλονται στον πλοίαρχο σκάφους) (C-77/20, EU:C:2021:112, σκέψη 51), και της 16ης Ιουλίου 2015, Chmielewski (C-255/14, EU:C:2015:475, σκέψη 26).

50. Εν προκειμένω, μολονότι, όπως προεκτέθηκε, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, κατά την εκτίμηση της εισαγγελικής αρχής, η επίμαχη στην κύρια δίκη συμπεριφορά, η οποία συνίσταται στην προσφορά προς πώληση ενδυμάτων τα οποία έφεραν σημεία που προσομοίαζαν σε καταχωρισμένα σήματα, στοιχειοθετεί το αδίκημα του άρθρου 172b, παράγραφος 2, του ΝΚ, λόγω της σοβαρότητας της ζημίας που προκάλεσε, το Δικαστήριο δεν διαθέτει επαρκή στοιχεία, ειδικότερα όσον αφορά το ακριβές περιεχόμενο της έννοιας «σοβαρές επιζήμιες συνέπειες» κατά το άρθρο 172b, παράγραφος 2, του ΝΚ, είτε in abstracto είτε in concreto, προκειμένου να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο περαιτέρω στοιχεία προς εκτίμηση, πέραν των προμνησθέντων. Εν πάση περιπτώσει, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξετάσει in concreto, υπό το πρίσμα του συνόλου των περιστάσεων της υπόθεσης που μπορούν να ληφθούν υπόψη βάσει του εθνικού δικαίου, κατά πόσον η επιβλητέα στερητική της ελευθερίας ποινή είναι αναλογική σε σχέση με την προσαπτόμενη συμπεριφορά και τις συνέπειες που απορρέουν από την εν λόγω ποινή και, εφόσον απαιτείται, να προσαρμόσει το επίπεδο της ποινής στις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης, εντός των επιτρεπόμενων ορίων δυνάμει της διακριτικής εξουσίας που διαθέτει, περιλαμβανομένης της ενδεχόμενης εξουσίας εκ νέου χαρακτηρισμού των πράξεων για τις οποίες κατηγορείται η G. ST. T., από ποινικό αδίκημα κατά το άρθρο 172b, παράγραφος 2, του ΝΚ σε ποινικό αδίκημα κατά το άρθρο 172b, παράγραφος 1, του ΝΚ.

51. Όσον αφορά, κατά δεύτερον, τη σώρευση προστίμου και στερητικής της ελευθερίας ποινής που επιτρέπεται από το άρθρο 172b, παράγραφος 2, του ΝΚ, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει αποσαφηνίσει ότι η σώρευση κυρώσεων ποινικού χαρακτήρα πρέπει να συνοδεύεται από κανόνες που να εξασφαλίζουν ότι η αυστηρότητα του συνόλου των επιβαλλομένων κυρώσεων ανταποκρίνεται στη σοβαρότητα της παράβασης και ότι τέτοια απαίτηση απορρέει όχι μόνον από την αρχή της αναλογικότητας των ποινών του άρθρου 49, παράγραφος 3, του Χάρτη, αλλά και από το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη [63]. Επίσης, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι η απαίτηση αυτή ισχύει ανεξαιρέτως για το σύνολο των κυρώσεων που επιβάλλονται σωρευτικώς και, ως εκ τούτου, τόσο σε σχέση με τη σώρευση κυρώσεων της ίδιας φύσεως όσο και σε σχέση με τη σώρευση κυρώσεων διαφορετικής φύσεως, όπως είναι η σώρευση χρηματικών ποινών και στερητικών της ελευθερίας ποινών [64].

52. Επομένως, εν προκειμένω, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται, προκειμένου να εκτιμήσει τον αναλογικό χαρακτήρα της in concreto εφαρμογής της επίμαχης νομοθεσίας στην κύρια δίκη, να εξακριβώσει αν υπάρχουν κανόνες κατάλληλοι ώστε να εξασφαλίσουν την αντιστοιχία της αυστηρότητας του συνόλου των προβλεπόμενων κυρώσεων, περιλαμβανομένων της κατάσχεσης και της καταστροφής των εμπορευμάτων απομίμησης, προς το απολύτως αναγκαίο μέτρο σε σχέση με τη σοβαρότητα του διαπραχθέντος αδικήματος, και αν οι εν λόγω κανόνες έχουν εφαρμογή στην ποινική δίκη κατά της G. ST. T.

53. Κατόπιν των προεκτεθέντων, φρονώ ότι στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 49, παράγραφος 3, του Χάρτη έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία η οποία, έχοντας ως σκοπό την καταπολέμηση της απομίμησης/παραποίησης κατατεθέντος εμπορικού σήματος, προβλέπει την επιβολή ποινικών κυρώσεων, με χαρακτήρα τόσο στερητικής της ελευθερίας ποινής όσο και προστίμου, των οποίων η αυστηρότητα δεν είναι αναλογική προς τη σοβαρότητα των διαπραχθεισών παραβάσεων. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξετάσει in concreto τον αναλογικό χαρακτήρα υπό το πρίσμα, ειδικότερα, της δυνατότητας που παρέχεται από την επίμαχη νομοθεσία για διαμόρφωση των εν λόγω κυρώσεων ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης, καθώς και υπό το πρίσμα του συνόλου των περιστάσεων που μπορούν να ληφθούν υπόψη βάσει του εθνικού δικαίου, προκειμένου να

[63] Πρβλ. απόφαση της 20ής Μαρτίου 2018, Procura della Repubblica (C-524/15, EU:C:2018:197, σκέψη 55).

[64] Βλ. απόφαση της 5ης Μαΐου 2022, BV (C-570/20, EU:C:2022:348, σκέψη 50).

σταθμίσει, αφενός, τη σοβαρότητα του επίμαχου ποινικού αδικήματος και, αφετέρου, το άχθος που συνεπάγεται συγκεκριμένα για το ενδιαφερόμενο πρόσωπο η σώρευση των προμνησθεισών κυρώσεων.

## IV. Πρόταση

54. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο τρίτο και στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Rayonen sad – Nesebar (περιφερειακό δικαστήριο Nesebar, Βουλγαρία) ως εξής:

«Το άρθρο 49, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει την έννοια ότι, εάν η νομοθεσία κράτους μέλους κολάζει την απομίμηση/παραποίηση καταχωρισμένου σήματος μέσω της επιβολής διοικητικών και ποινικών κυρώσεων, η αρχή της νομιμότητας των αξιόποινων πράξεων και των ποινών που κατοχυρώνεται στην εν λόγω διάταξη επιτάσσει να καθορίζονται σαφώς τα όρια της ποινικής ευθύνης. Δεν παραβιάζει την εν λόγω αρχή η αποσαφήνιση διά περιπτωσιολογικής νομολογιακής ερμηνείας του ακριβούς περιεχομένου των στοιχείων της αντικειμενικής υπόστασης του ποινικού αδικήματος της απομίμησης/παραποίησης τα οποία το διακρίνουν από τη διοικητική παράβαση, εφόσον η εν λόγω ερμηνεία παρέχει στους διοικουμένους τη δυνατότητα να γνωρίζουν επακριβώς, κατά τον χρόνο τέλεσης του ποινικού αδικήματος, τις πράξεις και τις παραλείψεις που επάγονται την ποινική ευθύνη τους.

Το άρθρο 49, παράγραφος 3, του Χάρτη έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία η οποία, έχοντας ως σκοπό την καταπολέμηση της απομίμησης/παραποίησης καταχωρισμένου εμπορικού σήματος, προβλέπει την επιβολή ποινικών κυρώσεων, με χαρακτήρα τόσο στερητικής της ελευθερίας ποινής όσο και προστίμου, στο μέτρο που η αυστηρότητα των εν λόγω κυρώσεων, εξεταζόμενων τόσο μεμονωμένα όσο και σωρευτικά, δεν είναι αναλογική προς τη σοβαρότητα των διαπραχθεισών παραβάσεων. Στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξετάσει in concreto τον αναλογικό χαρακτήρα υπό το πρίσμα, ειδικότερα, της δυνατότητας που παρέχεται από την επίμαχη νομοθεσία για διαμόρφωση της κύρωσης ανάλογα με τη σοβαρότητα της παράβασης, καθώς και υπό το πρίσμα του συνόλου των περιστάσεων που μπορούν να ληφθούν υπόψη βάσει του εθνικού δικαίου προκειμένου να σταθμίσει, αφενός, τη σοβαρότητα του επίμαχου ποινικού αδικήματος και, αφετέρου, το άχθος που συνεπάγεται συγκεκριμένα για το ενδιαφερόμενο πρόσωπο η σώρευση των προμνησθεισών κυρώσεων.»